

vasi duhoven ne smé po nemško pridigati ter keršanskega nauka učiti in izpraševati.“

„Da se mora pri deljenji raznih učilnic djanskim okolišninam in potrebam s tem zadostiti, da se dajo možém, ki razne jezike znajo, se samo po sebi razume — je pa tudi ob enem trdna volja c. k. vlade.“

Naša reč ni preiskovati, če vse v uni knjižici izrečene načela dosežejo dovršeno ravnopravnost, ali ne; to pa sleherni vidi, da smo s šolami na Slovenskem še deleč deleč od tega, kar je tukaj izrečeno, in da zato še ni rovar, kdor željo izreče, naj bi tako bilo, kakor je tukaj za pošteno, pravično in ustavno spoznano in skoraj da velevano.

Jezikoslovne drobtince.

Prašanje.

Predlogom: „proti“, „na“, „zoper“, „preko“ (prek) in „preki“ (prek) niso se naši jezikoslovci pomena dosti natanko določili. Nekteri pisatelji rabijo zdaj tega, zdaj unega, ter ne delajo razločka med njimi, drugi se tega ali unega stanovitno ogibljejo, čeravno so vsi čisto slovenski. Kar sem pozvedel o njihnej razliki, naj tu povem, da se oglasé tudi drugi, ki več in bolje o tem vedó: „Protí“ kaže sovražen, premišljen napad (feindlicher Zug mit Plan), na pr. proti sovražniku je skočil; — „na“ oddaljeno pripravlanje, vojno (entfernte Rüstung, Expedition) na pr. pripravlja, vzdiguje se vojska na Turka; „zoper“ še mirno stanje (noch Zustand der Ruhe), na pr. vojak nosi orožje zoper sovražnika; „preko“ (prek) z rodivnikom a) naravnost čez kaj (quer über etwas), na pr. šel je preko polja, b) ob (längst), na pr. preko reke hodi, c) mirno stanje kaki reči nasproti (ruhige Lage einem Gegenstande gegenüber), na pr. preko solnea (od tod preksolnčje); „preki“ (prek) v nekterih krajih gibanje h kaki reči v prijaznem pomenu. Ne more se misliti, da je predlog „preki“ pokvarjen iz proti, ker ga ima že staroslovensčina v pomenu contra. Želeti je, da bi kdo natanjčneje razložil pomen teh besedic, posebno zadnje. Naj se tedaj oglasi, kdor to vé.

Fr. Cegnar.

Kratkočasnica.

Podgorec in breskve

ali:

boj med teoretiko in praktiko.

(Konec.)

Brte čaka kake dobre pol ure, kar grajšak spet pride, ter mu lepo novo pletenico, v kateri je pa nekaj v beli ruti zavitega, v roke podá rekši: „Pojva v Ljubno, da bova vidila, kako kaj grozdje kaže“. Ljubno pa je gorica, kjer, če prav ne Kristusova solza kakor na Neapolitanskem ne raste, se pa le kapljica dobí, ki tako v lase zgrabi, da je že čuda podgorcov ravnovažje zgubilo. Prideta k zidanci, grajšak jo odpre, veli Brtetu pletenico na mizo postaviti, se vsesti in se oddahniti. Pogovarjata se o marsikaj nepomenljivih reči. Potem vzame grajšak ruto z njenim osrčjem iz pletenice, ki jo Brtetu podá in mu veli ž njim v vinograd iti. Najprej pregledata grozdje, prav lepo je kazalo in grajšaku je srce veselja igralo, kajti zgolj sama priljudnost je bil. Prideta do breskve, ki je bila polna ravno tako lepih in debelih breskev, kakor je tista bila, za katero so se po mitološkem sporočilu na trojanski gori Idu tri boginje nekdanj natezvale.

Oho! oho! — zavpijejo prijatli enoglasno: „Ta ti je pa spodletela, tisti sad je bil jabelko, ne pa breskva“. „No, naj že bo kar koli hoče; ob kratkem: prav lepe so bile in natrgala sta jih skoraj polno pletenico; potem se vrmeta v zidanico, Brte jo dene iz roke in grajšak raz-

grne ruto po mizi, odvijje dva papirnata zavoja in glej! v enem je štruca belega kruha, v drugem pa kos mrzle teletče pečenke. Nato vpraša grajšak Brteta, ali zná na čep točiti? Brte odgovori: „Gospod žlahni! O da bi tako latinsko znal, kakor to.“ V tem, da Brte majoliko natoči, grajšak nareže pečenke in kruha, postavi dve kupici pred se, veli Brtetu se za mizo vsesti in mu pajdašijo delati, ter ga neutegoma naganja jesti in piti. Ko se majolika sprazne, se spet natoči, pa grajšak le malo pije. Pri drugi majoliki Brteta praša: „No! kako ti je današnja tlaka všeč?“ Brte: „Gospod žlahni! ako bi bil znal, da se mi bo zmiraj tako na tlaki godilo, ne bi gotovo nikdar po šolskih klopéh hlač trgal“. Grajšak: „Morebiti bi tudi bolj pametno bilo, saj sam spoznaš, da bolj vino točiti, kot pa latinsko slovnico umeš, in pa tudi kršanski nauk, mislim ti ni preveč pri srcu bil, kar me je tvoje današnje ponašanje proti tlačanom prepričalo. — Čuj Brte! Vaše vse vedenje, ki si ga sedanjo dóbo v šolah pridobite, se pravi prazno slamo mlaiti; vi ste le sploh teoretikarji, to je, samo po bukvah izučeni, — in dokler me ti praktično (djansko) ne prepričaš, da ti je to, kar si se učil, tudi v krv in meso sošlo, tako dolgo pred mojimi očmi puhoglavce ostaneš“.

Brtetu se pri tej priči jed in pijača ustavi in molčaje pred se strmi. (Prijatli se posmehujejo). „Vendar pa — nadaljuje grajšak — ne vzemi si teh mojih besed preveč k srcu, saj kadar boš šolo dokončal, boš sam prepričan, da sem ti istino (resnico) govoril. Živi in pij, dobre volje bodi, pa želim, da bi vendar nekoliko praktično me prepričal, da nisi le samo vsakdanji teoretikar“. Na to potegne pletenico k sebi, jo sprazne, ter štirideset breskev izbere, jih nazaj v pletenico dene, potegne list iz svoje mavhe, in Brtetu ga zročivši beseduje: „Tú noter so breskve; ali me razumeš?“ Brte prikima. „Tú noter so breskve“, in mu pletenico v roke podavši: „Pojdi in nesi jih v Kandijo k *ψ*. (Trije izmed prijatlov se na vse grlo smejeti začnejo, rekši: „Pravo! pravo! ta ni slaba — iz Dolenskega prec enega za tlako v Turčijo poslati!“) Novograjski pa se jim posmeja in diči: „Zdaj sem pa prepričan, da niste iz Ljubljane dosti čez Šiško in Lavrco po svetu prišli, če mislite, da druge Kandije ni kakor sama turška. Jez še za neki trg na Piemontežkem ali prav za prav Laškem „podgorju“ vem, ki se Kandija zove; ta Kandija pa, o kateri zdaj govorim, je novomeško predmestje, iz kterega štiri poglavitne ceste, pa vse štiri noter do meje — le na Dolensko peljejo“. (Prijatli veselja z rokami ploskajo).

Brte nekoliko sprebledi, pa se vale sopet zavé, se globoko globoko grajšaku poklone in gre svojo pot. Ravno zadnji pasjih dni je bil; moglo je okoli enajste ure dopoldne biti, solnce pripekuje, da se Brtetu s curkom pot po obrazu vliva, kar pride do hribčka in se zvrne tú pod prav košat hrast, položi klobuk in torbico poleg sebe, si obriše potno čelo, potegne pletenico k sebi in premodro nasmejaje se reče: „Bog žegnaj!“ jemlje breskvo za breskvo in jih žveči, da se mu sok po bradi cedí — in kmali jih dvanajst v svojo kemijsko delavnico požene. Nekoliko se počije in hajd naprej. Al solnce le huje in huje peče in pripekuje, poslanca pa le bolj in bolj žeja tarnuje, kar blizo Srebrnč dospe in jo spet pod neko drevo zavije in si z drugimi dvanajstimi breskvami srečno žejo potolaži. Še jih je šestnajst, in cilj njegovega pota blizo, al Brte jo udari v Š....l k svojemu sošolecu, ki ga k sreči domá dobí, ga pozdravi po latinsko, — ta ga debelo pogleda in še le sčasoma spozná. Al tisti hip tudi zavpije: „O Brte! Brte! ti šembrani norec, kadaj te bo li pamet srečala? No zdaj sem pa več kot prepričan, da je najini profesor prav imel, ki je kdaj v šoli povedal, da se mu je sanjalo, da te je vidil okoli težkega potoka tobak kontrebant nositi.“ (Prijatli se na vés glas zakrohotaajo.) Ali Brte ga zavrne rekši: „Na, tú sem ti nekoliko breskev iz Ljubnega prinesel, kjer sem povelje dobil, se zastran nekega silnega opravila urno